

MIEJSCA PAMIĘCI

Katowice - przy [Archikat. Chrystusa Króla](#) Wystawa o Wojciechu Korfantym (12.24)

PANTEON GÓRNOŚLĄSKI
w Katowicach

Panteon Górnos Śląski w Katowicach to nowa instytucja kultury, która opowiada o ostatnich stu latach historii Górnego Śląska poprzez przybliżenie życia i osiągnięć najważniejszych postaci „stąd”- powstańców śląskich, bohaterów walki z totalitaryzmami, ludzi Kościoła oraz wybitnych przedstawicieli nauki, kultury i sportu.

Wystawa stała Panteonu Górnos Śląskiego w Katowicach (ul. Krzywulski Gazon)

100-LECIE
POWSTAN ŚLĄSKICH
1919-1920-1921

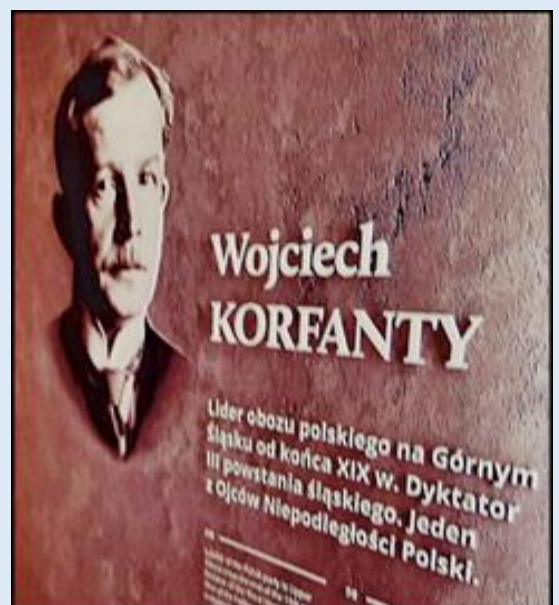
UNIwersytet ŚLĄSKI
W KATOWICACH

PANTEON GÓRNOŚLĄSKI

[Panteon Górnos Śląski w przyziemiu Archikatedry](#)

z lewej: Wystawa o Wojciechu Korfantym; z prawej: [Wystawa o Henryku Sławiku](#)

Młodość

Parowiec Wojciecha Korfanty, Josef i Karolina Korfanty
- Źródło: Muzeum Historii Katowic

Wojciech Korfanty - Źródło: BPC

Wojciech Korfanty urodził się w miejscowości Sadzawki w gminie Siemianowice. Na chrzcie otrzymał imię Adalbert. Miał czworo rodzeństwa. W 1879 roku rozpoczął naukę w ośmioletniej szkole ludowej w Siemianowicach, a w 1888 roku został przyjęty do gimnazjum męskiego w Katowicach. Jednak prawdopodobnie za utworzenie polskiego kółka samokształceniowego 14 sierpnia 1895 roku wydalono go ze szkoły, wskutek czego nie mógł przystąpić do matury. W 1896 roku przypuszczalnie zdał maturę w Gimnazjum św. Elżbiety we Wrocławiu. Następnie rozpoczął studia na Uniwersytecie Fryderyka Wilhelma w tym mieście. Rok później przerwał naukę, którą ponowił na przełomie lat 1899 i 1900. W 1901 roku przeniósł się na Uniwersytet Fryderyka Wilhelma w Berlinie, ale studiów nie ukończył.

W Berlinie rozpoczął działalność w polskich organizacjach, m.in. w Związku Młodzieży Polskiej. Przyłączył się do ruchu wszechpolskiego. Był jednym z liderów polskiej społeczności akademickiej we Wrocławiu, wziął udział w zjeździe Zjednoczenia Zagranicznego Młodzieży Polskiej w Zurychu. Współpracował z organem Ligi Narodowej – „Dziennikiem Berlińskim” i poznańskim tygodnikiem „Praca”

Wzrost Wojciecha Korfanty do rangi Towarzystwa Akademickiego Zjednoczenia we Wrocławiu [1896]
- Źródło: Muzeum Historii Katowic

o języku działalności politycznej

Wojciech Korfański jako poseł do Reichstagu – Źródło Muzeum Historii Katowic

Wojciech Korfański w 1901 roku związał się na kilka lat z Ligą Narodową, w ramach której współpracował z Romanem Dmowskim. W tym samym roku rozpoczął pracę na stanowisku redaktora naczelnego „Górnoślązaka”. Za artykuł prasowy „Do Niemców” i „Do moich braci Górnoślązaków” skazano go na cztery miesiące więzienia. Karę odbywał wareszcie we Wronkach.

W 1903 roku został zgłoszony z listy polskiej w wyborach do Reichstagu z okręgu zabrzańsko-katowickiego, zwyciężył w drugiej turze i został posłem do parlamentu Rzeszy. Jako jedyny poseł z rejencji opolskiej przystąpił do Koła Polskiego. W Reichstagu atakował germanizacyjną politykę państwa niemieckiego. W 1904 roku został posłem do pruskiego parlamentu (Landtag). W wyborach do Reichstagu 12 października 1905 roku wygrał w pierwszej turze. W 1905 roku założył nową gazetę – „Polak”. Pismo ukazywało się trzy razy w tygodniu.

W maju 1909 roku uczestniczył w tworzeniu filii Polskiego Towarzystwa Demokratycznego, które miało zjednoczyć polityków tego ugrupowania, by wspólnie stawać w obronie polskość w Rzeszy Niemieckiej.

Z powodu ataków politycznych w 1912 roku zrezygnował z kandydowania do Reichstagu na kolejną kadencję.

Współce kieramy jako premier na Sejm Śląski
- Źródło: PHL

Działalność polityczna na Górnym Śląsku

Latem 1922 roku Korfanty przymierzał się do objęcia stanowiska premiera, jednak, mimo poparcia sejmu, Piłsudski odmówił zatwierdzenia tej decyzji. Jesienią 1923 roku Korfanty został wicepremierem w rządzie Wincentego Witosa.

W wyborach na jesieni 1922 roku wszedł do sejmu i do Sejmu Śląskiego, gdzie zasiadał do 1935 roku. W tym czasie zwrócił się ku centrum, włączając się w ruch chrześcijańsko-demokratyczny. W Sejmie Śląskim był atakowany przez socjalistów, endeków i mniejszość niemiecką. Niewątpliwą pomocą stanowiły dla Korfantego własne wydawnictwo i związany z nim organ prasowy - dziennik „Polonia”, ukazujący się od października 1924 roku. Oficyna przynosiła mu zyski finansowe, ale też stała się skutecznym narzędziem oddziaływania na opinię publiczną.

W 1930 roku zjednoczył śląską chadecję z ogólnopolskim ugrupowaniem, a w 1931 roku został prezesem Zarządu Głównego Chrześcijańskiej Demokracji. Poświęcił się publicystyce, polemizował z sanacją, propagował katolicką naukę społeczną, piętnował państwa totalitarne. Odwoływał się do papieskich encyklik społecznych, krytykując liberalizm i kapitalizm.

Clipping „Polonia” - źródło: Szpota Biblioteka Cyfrowa

Członkowie Chrześcijańskiej Demokracji
- Źródło: Muzeum Historii Katowic

Wojciech Korfanty – źródło: MAC

Dyktator trzeciego powstania śląskiego

Wyniki plebiscytu na Górnym Śląsku
- źródło: Śląskie Biblioteka Cyfrowa

Wojciech Korfanty z innymi uczestnikami powstania śląskiego

Wojciech Korfanty wysunął propozycję podziału obszaru plebiscytowego, nazwanego później linią Korfantego. Po niekorzystnej dla Polaków interpretacji wyników plebiscytu, przeprowadzonego zresztą w atmosferze wzajemnego zastraszania, terroru i obustronnej manipulacji (np. strona niemiecka sprowadziła 180 000 wyborców z Górnym Śląskiem). Korfanty 2 maja 1921 roku złożył dymisję ze stanowiska komisarza plebiscytowego, a następnego dnia, gdy powstanie wybuchło, ogłosił się jego dyktatorem. Do 10 maja wojska powstańcze zajęły tereny wyznaczone linią Korfantego, a miasta objęto blokadą, czyli „cernowaniem”.

11 czerwca podpisano układ o likwidacji powstania. W wyniku podziału Górnego Śląska Polsce przypadło 29% obszaru plebiscytowego z większością przemysłu, co było niewątpliwym sukcesem. Latem 1922 roku Korfanty uczestniczył w przejmowaniu przez władze polskie terytorium przyszłego województwa śląskiego.

Po przewrocie majowym

Władysław Korfanty podczas procesu brzeskiego - Żółty 1930

Władysław Korfanty podczas procesu brzeskiego - Żółty 1930

Władysław Korfanty w siedzibie Województwa Śląskiego na dzisiejszym miejscu - Żółty 1930

Przewrót majowy z 1926 roku nazwał zbrodnią i rok później władze sanacyjne odwołały Korfante go ze stanowisk gospodarczych. Atakowano go na łamach sanacyjnej prasy, postawiono przed sądem marszałkowskim, zarzucając działanie na szkodę państwa polskiego w Banku Śląskim. Jego głównym przeciwnikiem w województwie śląskim był wojewoda Michał Grażyński.

W końcu września 1930 roku został aresztowany i osadzony w twierdzy w Brześciu nad Bugiem, potem w więzieniu mokotowskim, gdzie pozostał do grudnia; schudł 25 kg i podupadł na zdrowiu. W kwietniu 1935 roku, zagrożony kolejnym aresztowaniem, wyemigrował do Czechosłowacji i zamieszkał w Pradze.

W Czechosłowacji Korfanty zaangażował się w działalność antysanacyjnego Frontu Morges. Został prezesem powołanej w 1937 roku partii Stronnictwo Pracy.

Gdy w marcu 1939 roku Czechosłowację zajęły wojska niemieckie, Korfanty zbiegł do Paryża. Zdecydował się na powrót do Polski, ale gdy w maju 1939 roku przybył do Katowic, został aresztowany i osadzony w więzieniu na Pawiaku. Spędził tam 82 dni, w trakcie których jego stan zdrowia znacznie się pogorszył. Z obawy, że umrze w areszcie, władze zdecydowały się go wypuścić.

Po I wojnie światowej

Członkowie Koła Polskiego w parlamencie niemieckim, widoczni Wojciech Korfanty, ks. Paweł Brandys
- Źródło Muzeum Historii Katowic

Polski Komisariat Plebiscytowy na Górnym Śląsku
- Źródło Wikimedia Commons

Wojciech Korfanty wrócił do polityki w obliczu klęski Rzeszy pod koniec I wojny światowej. Wziął udział w uzupełniających wyborach do Reichstagu w czerwcu 1918 roku w okręgu gliwicko-lublinieckim i uzyskał mandat poselski. Otrzymał nawet poparcie ze strony niemieckiej. 25 października 1918 roku w wystąpieniu w Reichstagu domagał się przyłączenia do Polski „polskich powiatów Górnego Śląska”.

11 października 1918 roku w Poznaniu wszedł w skład Naczelnej Rady Ludowej jako komisarz ds. wojskowych i polityki zagranicznej. Gdy wybuchło powstanie wielkopolskie, starał się zapobiec eskalacji działań zbrojnych.

Następnie przeniósł się na Górny Śląsk, gdzie wedle zapisów w paryskim traktacie pokojowym miał odbyć się plebiscyt. W sierpniu 1919 roku wybuchło I powstanie śląskie, którego Korfanty chciał uniknąć w obawie przed stratami militarnymi i negatywnymi konsekwencjami politycznymi. W grudniu 1919 roku został natomiast nominowany szefem Polskiego Komisariatu Plebiscytowego na Górnym Śląsku. W trakcie kampanii plebiscytowej licznie występował na wiecach wspierając polską sprawę. Podobno w jednym z przemówień obiecał każdemu rolnikowi krowę za oddanie głosu za Polską.

- Sprawne zarządzanie akcją plebiscytową oraz wynik II powstania śląskiego dawały nadzieję na zwycięstwo w plebiscycie. Plebiscyt z 20 marca 1921 roku przyniósł jednak 59,6% głosów za Niemcami i 40,3% za Polską, co było dla Korfantego rozczarowaniem.

Wojciech Korfanty w Warszawie - Źródło NAC

Wojciech Korfanty z polskimi plebiscytami - Źródło POLONIA

Wojciech Korfanty z Wilhelmem Wobeserem
Złota Muzeum Historii Katowic

Francuski paszport Wojciecha Korfanteo
- Źródło NAC

Wojciech Korfanty

na zawsze w pamięci

Korfanty zmarł w szpitalu w Warszawie 17 sierpnia 1939 roku. Jego pogrzeb w Katowicach zgromadził kilkadziesiąt tysięcy ludzi. Ceremonię sprawował bp Stanisław Adamski. Doczesne szczątki Wojciecha Korfanteo spoczęły 20 sierpnia 1939 roku w rodzinnym grobowcu na cmentarzu przy ul. Francuskiej w Katowicach.

Wojciech Korfanty pozostał w pamięci wszystkich jako wybitny mówca i publicysta, doświadczony i skuteczny polityk, efektywny dyplomata, jeden z ojców niepodległej Polski. Był także dobrym mężem i ojcem. Z żoną, Elżbietą miał czwórkę dzieci: Marię, Halzkę, Zbigniewa i Witolda.

„Gdy jestem przekonany, że mam słuszność, nieugięcie z całą zaciętością śląską walczę o swój pogląd i w tej walce ryzykuję wszystko”.

Odezwa Wojciecha Korfanteo do ludu śląskiego.

Wojciech Korfanty z żoną Elżbietą Korfanty i dziećmi: Marią, Halzką, Zbigniewem i Witoldem
Złota Muzeum Historii Katowic

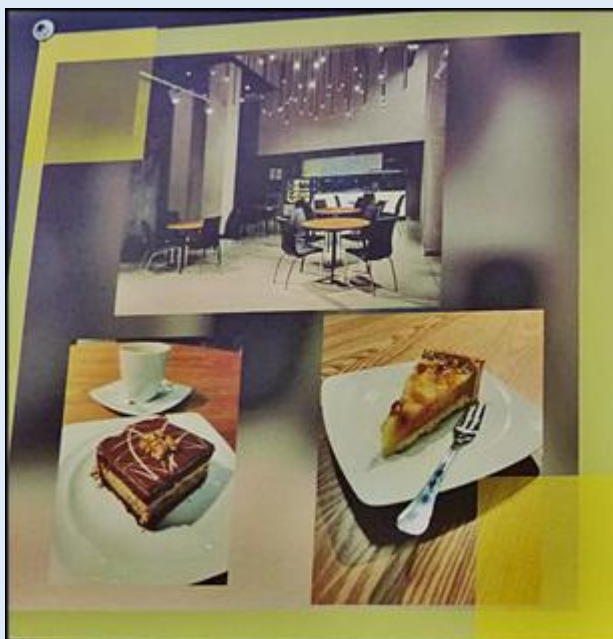
Wojciech Korfanty z delegacją w Katowicach
Złota Muzeum Historii Katowic

Misją Panteonu Górnośląskiego w Katowicach jest promowanie pozytywnych postaw i wzorców zachowań poprzez odwołanie się do przykładu osób zasłużonych dla Górnego Śląska. Szczególnym celem wystawy jest oddanie hołdu tym, którzy odznaczyli się w pracy i walce na rzecz polskości Górnego Śląska, a za ich przyczyną zaproponowanie zwiedzającym, w tym zwłaszcza młodemu pokoleniu, zestawu cech wartych pielęgnowania.

Zapraszamy do zwiedzania Panteonu z przewodnikiem oraz do udziału w zajęciach przygotowanych z myślą o uczniach szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Działalność edukacyjna instytucji obejmuje lekcje oraz warsztaty poświęcone postaciom upamiętnionym w Panteonie Górnośląskim oraz historii Polski i Górnego Śląska w XX i XXI wieku.

Gra detektywistyczna „Na tropie ludzi (nie)zwykłych”
– Fot. D. Pencarska

arnia „Panteonka” – Fot. D. Pencarska

Widok z tarasu – Fot. K. Gawor

zdjęcia: **Jan Nitecki**

[POWRÓT DO STRONY GŁÓWNEJ IKONOGRAFII](#)